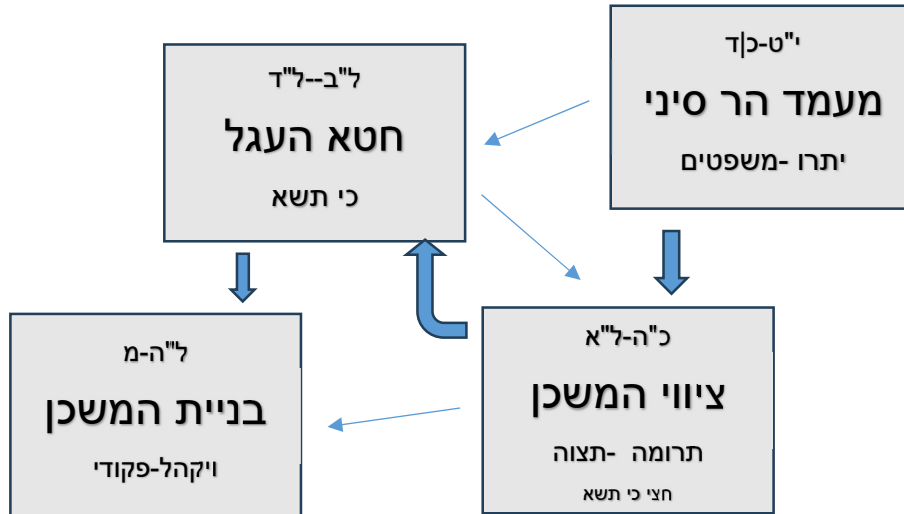

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

שם השיעור המחלוקת בין רש"י ורמב"ן בקשר למשכן – הייתכן ששניהם צודקים?

שם המרצה (כתובת דוא"ל) - מנחם ליבטאג (mleibtag@gmail.com)

I. הצגת המחלוקת: תרשים ארבע היחידות בחצי השני של ספר שמות

II. שיטת רש"י ←

שמות ל"א:י"ח: ויתן אל משה וגו'. אין מקדם ומאחר בתורה – מעשה העגל קדם לציוי מלאכת המשכן ימים רבים היה – שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן (תנחומא):

III. שיטת הרמב"ן ←

כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצוותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם הגרים שבאים להתנהד (יבמות מז:), וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצונו על ידו של משה, וכרת עמם ברית על כל זה, מעתה הגה הם לו לעם והוא להם לאלהים כאשר התנה עמם מתחלה: "ועתה אם שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה" (שמות י"ט:ה'), ואמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שם יט ו), והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכנינתו ביניהם. ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקדש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל: והנה עקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון... וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר, וכמו שנאמר שם (שמות כ"ד:ט"ז) "וישכן כבוד ה' על הר סיני"...

(ראה למטה)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

IV. ההקבלה בין הר סיני למשכן:

הסיוס של ספר שמות -לאחר הקמת המשכן	עליית משה להר - לקבל הלוחות והתורה והמצוה
<p>מ,לד וַיִּכַּס הָעֲנָן, אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד; וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת-הַמִּשְׁכָּן לֵה וְלֹא-יָכַל מֹשֶׁה, לְבֹא אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד--כִּי- שָׁכַן עָלָיו, הָעֲנָן; וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת-הַמִּשְׁכָּן</p>	<p>כד,טו וַיַּעַל מֹשֶׁה, אֶל-הָהָר; וַיִּכַּס הָעֲנָן, אֶת-הָהָר . טז וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל-הַר סִינַי, וַיְכַסְהוּ הָעֲנָן שֵׁשֶׁת יָמִים; וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מֵתוֹךְ הָעֲנָן.</p>

V. ההקבלה בין חטא העגל למשכן:

בקשת העם - עבוד 'תחליף' למשה - שמות ל"ב	הבטחת העזרה בכיבוש הארץ - שמות כ"ג
<p>א וַיִּרְא הָעָם, כִּי-בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן-הָהָר; וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכּוּ לְפָנֵינוּ--כִּי-זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מָה-הִיָּה לוֹ... ד וַיִּקַּח מִיָּדָם, וַיִּצַר אֹתוֹ בַּחֲרֹט, וַיַּעֲשֵׂהוּ, עֵגֶל מִסַּכָּה וַיֹּאמְרוּ - אֵלֹהֵי אֲלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הָעֵלְוֶךָ</p>	<p>כ הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מַלְאָךְ, לְפָנֶיךָ, לְשַׁמְרֶךָ, בְּדֶרֶךְ; וְלִהְבִּיאָךְ, אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי . כֹּא הַשְּׁמֵר מִפְּנֵיו וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ, אֶל-תִּמְרָה בו: כִּי לֹא יִשָּׂא לְפָשַׁעְכֶם, כִּי שָׁמִי בְקִרְבּוֹ . כב כִּי אִם-שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע, בְּקוֹלוֹ... --וְאָיִבְתִּי, אֶת-אִיבֶיךָ, וְצַרְתִּי, אֶת-צַרְרֶיךָ . כג כִּי-יִלְךְ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וְהִבִּיאָךְ...</p>

במדבר פרק י - לאחר הקמת המשכן - לקראת כיבוש הארץ - (מטרה דומה)

לג וַיִּסְעוּ מֵהָר ה' דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים; וַאֲרֹן בְּרִית-ה' נִסַּע לְפָנֵיהֶם,

דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, לְתוֹר לָהֶם, מְנוּחָה... לֵה וַיְהִי בְּנִסְעֵה הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה:

קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אִיבֶיךָ, וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאָיִךְ, מִפְּנֵיךָ .

לו וּבְנַחְתָּה, יֹאמֶר: שׁוּבָה ה' רַבּוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל.

VI. הקבלות נוספות

בין שמות כ"ד-ג-י"א ל שמות ל"ב-א-ו

בין שמות ל"ד-ח-ט ל שמות כ"ה-ח ו שמות כ"ט-מ"ה

הדגש על"כאשר צוה ה' את משה" מפרקים ל"ה עד מ

VII. העדר המשכן בספר דברים - לעומת הדגשת המקדש

המושג של בית אלוקים לפני חטא העגל - בראשית כ"ח-כ"ב ו שמות כ"ג-י"ז-י"ט